Náučno-vzdelávací chodník Pamätný dom J. Fándlyho – Kláštor Katarínka

Kraj:	Trnavský
Okres:	Trnava
Geomorfologická jednotka:	Malé Karpaty
Geologická jednotka:	jadrové pohorie
Chránené územia:	Chránená krajinná oblasť Malé Karpaty a prírodná rezervácia Katarína
Prístup:	bus Naháč, námestie
Východisko:	Naháč, kostol sv. Michala archanjela
Trasa:	Naháč, kostol – Pamätný dom J. Fándlyho – zrúcanina kláštora sv. Kataríny Alexandrijskej (Katarínka)
Dĺžka, prevýšenie:	2,7 km, prevýšenie 75 m
Čas prechodu:	1 h
Počet zastávok:	3
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: kultúrno-historické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Celá trasa je súbežná s modrou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 2018

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Obecný úrad Naháč, Naháč 84, 919 06 Naháč, tel. 033 / 5575 142; Katarínka, občianske združenie, Šándorova 8, 821 03 Bratislava 2, tel. 0908 811 033, 02 / 4329 4373 (heslo Katarínka), viac na stránke OZ Katarínka

Poznámky: (1) Trasa nie je v teréne označená značkou náučného chodníka. (2) Pre návštevu Pamätného domu Juraja Fándlyho v Naháči je nutná predchádzajúca telefonická rezervácia (kontakt vyššie). (3) V areáli zrúcaniny kláštora sv. Kataríny Alexandrijskej sú informačné panely o histórii a obnove pamiatky.

Upozornenie: V areáli zrúcaniny kláštora sv. Kataríny je treba dbať na zvýšenú opatrnosť!

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre vlastivednú vychádzku. Odporúčame spojiť s návštevou Pamätného domu Juraja Fándlyho v Naháči (vopred nutná telefonická rezervácia, kontakt pozri vyššie). V prípade záujmu o sprevádzanie na Katarínke kontaktujte emailom OZ Katarínka (odkaz na kontakt vyššie).

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Naháč. Obec severne od Trnavy na kontakte Podunajskej pahorkatiny a Malých Karpát na pravom svahu nad Dubovským potokom. Prvá zmienka pochádza z roku 1426. Patrila striedavo dobrovodskému a smolenickému panstvu. V 16. storočí sa v nej usadili Chorváti, ktorí tu našli útočisko pred tureckými vpádmi. Aj v súčasnosti sa v obci vyskytujú pôvodom chorvátske priezviská. Obyvatelia sa živili najmä drevorubačstvom, roľníctvom a remeslami. V roku 1618 vybudovali nad obcou kláštor, ktorého zvyšok kostola je dodnes dominantou okolia (viac v samostatnom hesle). Na severozápadnom okraji obce stojí rímskokatolícky kostol sv. Michala archanjela z roku 1594 a pri ňom budova fary, v roku 1990 adaptovaná na Pamätný dom Juraja Fándlyho s dvoma expozíciami – jednou venovanou Jurajovi Fándlymu, ktorý tu pôsobil ako kňaz v rokoch 1780 až 1870, a druhou venovanou miestnemu národopisu. Fara s pamätnou tabuľou sú národnou kultúrnou pamiatkou. Raritou obce je Fándlyho jabloň, geneticky jedinečný strom, opísaný Jurajom Fándlym v práci Pilní domajší a poľní hospodár. Ide o mutanta jablone domácej (*Malus domestica*), ktorého veľmi nenápadný kvet nemá korunné lupienky, ale zmnožený kalich a plodolisty, jeho plody nemajú semená a rozmnožuje sa teda len vegetatívne – štepením. V polovici 20. storočia náhodne nájdená jabloň sa vďaka miestnemu učiteľovi Alojzovi Kaššákovi zachovala a nedávno preštepením namnožila. Jabloň v predzáhradke základnej školy bola v roku 2002 – vtedy 45-ročná – vyhlásená za chránený strom.

Juraj Fándly (Častá 1750 – Doľany 1811). Slovenský osvietenský spisovateľ, rímskokatolícky kňaz, básnik, historik, včelár, popularizátor hospodárskej vedy a zdravovedy, popredný predstaviteľ hnutia okolo Antona Bernoláka, kodifikátora prvej spisovnej slovenčiny, a zakladajúci člen Slovenského učeného tovarišstva. Pochádzal z remeselnícko-roľníckej rodiny. Študoval teológiu v Budíne a Trnave. Pôsobil ako kaplán a neskôr kňaz v Seredi, Lukáčovciach a v rokoch 1780 – 1807 v Naháči, v najchudobnejšej fare trnavského vikariátu. V ťažkých podmienkach vykonal mnoho záslužnej práce:

stal sa faktorom šaštínskej textilnej manufaktúry, kde naučil priasť bavlnu chudobných farníkov, bol zelinkárom a liečiteľom, povzniesol primitívnu úroveň obrábania pôdy. Táto jeho činnosť našla vyjadrenie v jeho mimoriadnom spisovateľskom ľudovovýchovnom diele, ktorým poslúžil roľníkom aj mimo svojej farnosti. Šlo najmä o návody na starostlivosť o hospodárstvo i zdravie ľudí a dobytka, napr. Piľní domajší a poľní hospodár, Zeľinkár, Slovenskí včelár. Jeho prvotina – Dúverná zmlúva medzi mníchom a diáblom o prvních počátkoch, o starodávních, aj včúlajších premenách reholňíckích (1789) – bola prvým veľkým dielom napísaným v novej bernolákovskej slovenčine. Ťažký život a prenasledovanie cirkevnou vrchnosťou mu podlomili zdravie, a tak posledné roky života strávil mimo služby u príbuzných v Doľanoch (vtedy Ompitál), kde je aj na neznámom mieste pochovaný. Symbolický hrob s náhrobným pamätníkom mu tu bol postavený v roku 1950, pri 200. výročí jeho narodenia. Pozri aj Doliansky historický chodník.

Kláštor sv. Kataríny Alexandrijskej (hovorovo **Katarínka**). Zvyšky kláštora asi 2 km severne od Naháča v lesoch na južnom okraji Brezovských Karpát. Kláštor patriaci františkánskemu rádu dal postaviť gróf Krištof Erdődy v roku 1618 na mieste starej gotickej kaplnky s cintorínom, kde sa podľa legendy mladému grófovi a pustovníkovi Jánovi Apponyimu zjavovala svätá Katarína. Renesančný kláštorný komplex bol miestom noviciátu františkánov, žilo v ňom až 50 františkánskych rehoľníkov. Postupne rozširovaný a zveľaďovaný sa stal jedným z najvýznamnejších pútnických miest Ostrihomskej arcidiecézy. Počas stavovských povstaní a tureckých vpádov v 17. storočí bol niekoľkokrát poškodený. Zrušený bol v roku 1786 spolu so stovkami ďalších kláštorov dekrétom cisára Jozefa II. Dodnes zachované ruiny jeho kostola s vežou a zvyšky južného krídla kláštornej budovy sú národnou kultúrnou pamiatkou. Časť jeho inventáru sa nachádza v kostoloch okolitých obcí. Od roku 1995 sa v rámci projektu Katarínka občianskeho združenia Katarínka v spolupráci so Združením kresťanských spoločenstiev mládeže snažia mladí ľudia formou dobrovoľníckych letných táborov zachrániť zvyšky kláštora pred ďalším pustnutím a rúcaním, a to konzerváciou múrov, komplexným archeologickým, historickým, pamiatkovým aj geofyzikálnym výskumom a údržbou jeho areálu i okolitej prírodnej rezervácie Katarína. Kláštor Katarínka je tiež prvou zastávkou v teréne vyznačeného **náučného chodníka Križovatka storočí (Katarínka, Dechtice, Planinka, Naháč, Dobrá Voda, Chtelnica)**, ktorý však nemá obvyklý charakter – v teréne stojí v Dechticiach jeho jediný panel, opisujúci všetkých 16 jeho zastávok.

Prírodná rezervácia Katarína. Chránené územie pri južnom okraji Brezovských Karpát severne od Naháča vyhlásené v roku 1984 na juhozápadnom svahu v lokalite kláštora Katarínka na ochranu genofondu chráneného živočíšneho druhu jašterice zelenej (*Lacerta viridis*), ako aj typických suchomilných lesných spoločenstiev s dubom plstnatým (*Quercus pubescens*).

Chránená krajinná oblasť (CHKO) Malé Karpaty. Chránené územie vyhlásené v roku 1976 v troch izolovaných areáloch na väčšine územia jadrového pohoria Malé Karpaty medzi Devínom a Novým Mestom nad Váhom na juhozápadnom Slovensku. Horské územie – väčšinou náhle sa dvíhajúce z oboch susediacich nížin – s nadmorskými výškami kulminujúcimi vrchom Záruby (768 m) nad Smolenicami budujú najmä žuly, vápence, kremence, fylity a amfibolity. Nachádza sa tu osem krasových oblastí s približne 300 jaskyňami, z ktorých je jediná sprístupnená so sprievodcom (Driny) a dve neveľké (Deravá skala a Veľká pec) sú verejnosti voľne prístupné. Podstatnú časť pokrývajú listnaté lesy s bukom, dubom či hrabom, na skeletnatých podložiach tiež jaseňom, javorom horským a lipou. Miestami sa vyskytuje nepôvodný gaštan jedlý, borovica čierna, teplo- a suchomilné travinno-bylinné porasty, skalné a sutinové spoločenstvá, vzácne i rašeliniská a slatiny. Najvyššie časti najmä na obalových a príkrovových štruktúrach ako aj krasové areály sú turisticky veľmi atraktívne a frekventované. V rámci oblasti leží takmer dvadsať rôzne veľkých území európskeho významu (najrozsiahlejšie sú: Devínske Karpaty, Homoľské Karpaty, Kuchynská hornatina a Biele hory) a dva veľké areály z nej zaberá chránené vtáčie územie Malé Karpaty (obe kategórie sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Názvy informačných panelov

1. Obec Naháč
2. Fara Juraja Fándlyho
3. Kláštor sv. Kataríny

Informačné panely v teréne nie sú číslované.

